

Kansanopistojen vapaan sivistystyön koulutukset

Suositukset kansanopistolinjojen opetussuunnitelmille ja todistuksille

Sisällysluettelo:

1. Kansanopiston arvoperusta ja tehtäväkenttä	5
2. Yhteisiä tavoitteita kansanopistolinjoille	8
3. Yhteisiä elementtejä kansanopistojen pedagogiikalle - sivistyspedagogiikka	11
4. Oppimisen arviointi sekä opitun tunnistaminen ja tunnustaminen	13
5. Oppimisympäristö	16
6. Opintojen ohjaus ja oppimisen tukipalvelut	17
7. Opetussuunnitelmaprosessi ja kansanopisto oppijoiden yhteisönä	18
8. Kansanopistotodistus	20
Liite 1	28
Liite 2	30

Johdanto

Kansanopistojen vapaan sivistystyön linjoilla voi opiskella eri aloja ja opistot painottavat omia kasvatustavoitteitaan ja arvojaan. Tämä luo kansanopistokentästä monipuolisen ja rikkaan koulutuksen palveluverkoston. Kansanopistojen tarjoamia opintoja yhdistävät kuitenkin useat tekijät, joita halutaan nostaa myös yhteiseen valtakunnalliseen tarkasteluun. Tämä asiakirja on osa kansanopistotoiminnan laatua.

Vuoden 2013 alusta astui voimaan asetus (OKM 4/2013) opiskelijaksi ottamisen perusteista kansanopistojen laatusuositusta, joka määrittelee opistojen oman työn tueksi keskeisiä vaatimuksia laadukkaasti ja kestäväällä tavalla toimivalle kansanopistolle. Yhteisillä menettelytavoilla pyritään lisäämään kansanopisto-opintojen nykyistä parempaa tunnistamista ja tunnustamista sekä ammatillisessa peruskoulutuksessa. Sen 9§ mukaan kansanopiston lukuvuoden mittaisen linjan suorittamisesta saa ammatilliseen peruskoulutukseen hakeutuessa kuusi (6) lisäpistettä. Kansanopistoissa opiskelevien opiskelijoiden oikeusturvan varmistamiseksi on OKM ohjeessaan asetukselle 4/2013 määritellyt Suomen Kansanopistoyhdistyksen esittämän ehdotuksen mukaisesti seuraavan menettelyn näiden kuuden lisäpisteen saamiseksi:

Opiskelija on suorittanut vähintään 28 opiskelijaviikon laajuisen kansanopistolinjan sen opetussuunnitelman mukaisesti ja saanut siitä todistuksen.

Määritelmän mukaisesti jokaisella kansanopistolla tulee olla kansanopistolinjoille opetussuunnitelma ja linjan suorittamisesta tulee antaa todistus.

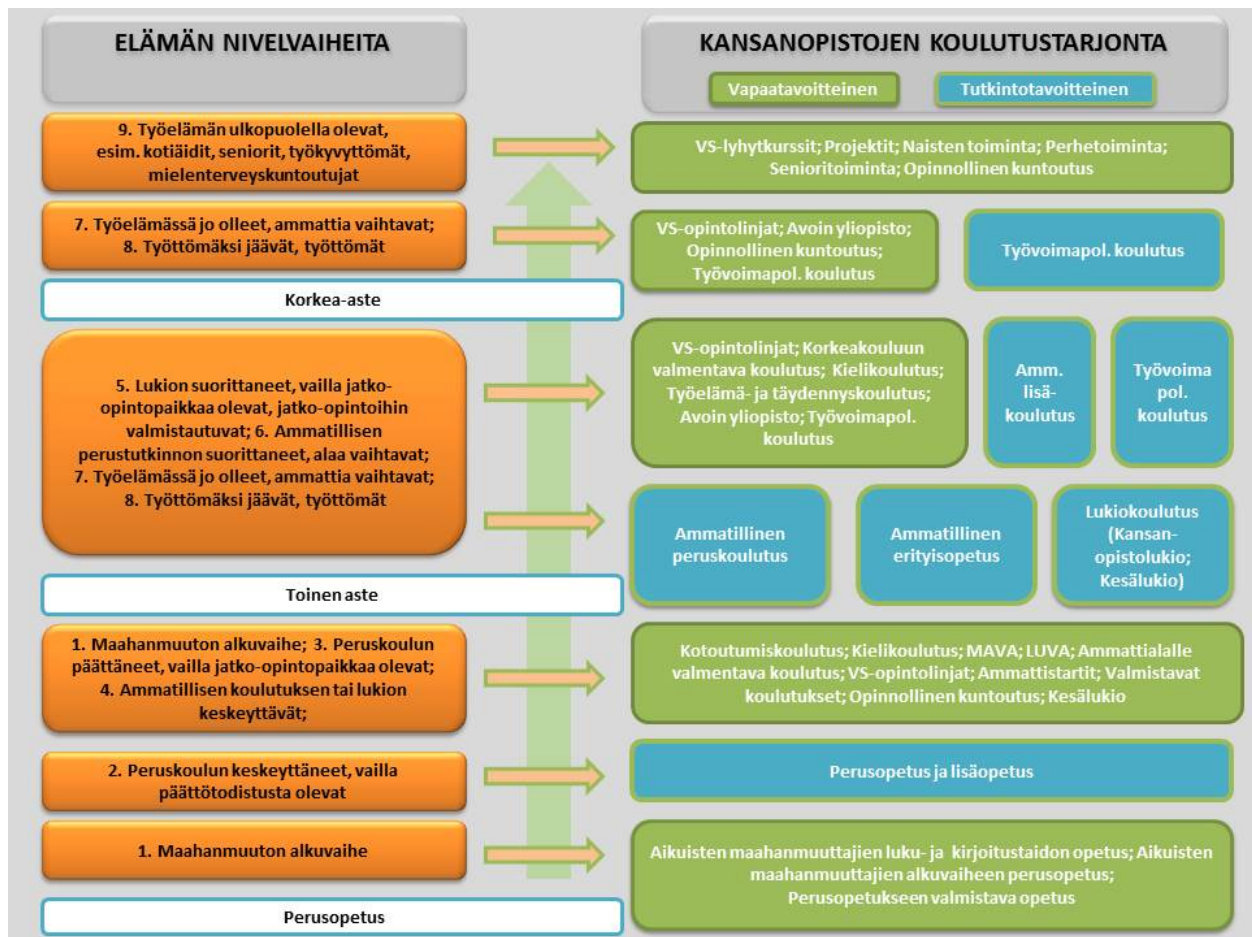
Tämän asiakirjan tavoitteena on tukea kansanopistojen omia opetussuunnitelmaprosesseja ja tarjota niille yhteisiä lähtökohtia. Asiakirja antaa suosituksia sille, mitä opetussuunnitelmatyössä tulisi huomioida ja mitkä olisivat kansanopistojen pedagogisen kehittämisen näkökulmasta tärkeitä asioita kaikkien kansanopistojen vapaan sivistystyön koulutuksen suunnittelussa. Tämä asiakirjakokonaisuus sisältää myös kansanopistojen yhteisen todistusohjan.

Tämä aineisto on koottu osana Opetushallituksen rahoittamaa hanketta Kansanopistot erilaisten oppimispolkujen rakentajina. Aineiston kokoamisesta on vastannut Kansanopistojen nivelvaiheen koulutus -työryhmä, johon ovat kuuluneet rehtori Helena Ahonen Seurakuntaopistosta, rehtori Jari Fagerlund Kanneljärven opistosta, Pentti Lemettinen Lapuan kristillisestä opistosta, rehtori ja koulutusasiantuntija Kaisa Lindström Otavan Opistosta, rehtori Henrika Nordin Borgå folkakademista, vararehtori Maria Suoraniemi Lahden kansanopistosta, osaamispäällikkö Sirkka Salvi Jyväskylän kristillisestä opistosta, viestintäpäällikkö Jenni Mäenpää Etelä-Pohjanmaan Opistosta sekä kehittämispäällikkö Tytti Pantsar ja projektisuunnittelija Nina Welling Suomen Kansanopistoyhdistyksestä.

Asiakirja on koottu kahdeksaan päälukuun, joissa tehdään suosituksia kansanopistojen opetussuunnitelmille ja todistukselle sekä annetaan ajattelun aineksia kunkin opiston oman opetussuunnitelmatyön perustaksi. Jokaisessa luvussa on myös linkkejä aineistoihin, joiden avulla voi halutessaan perehtyä asiaan syvemmin.

Nivelvaiheen ohjausryhmän ajatuksena tätä asiakirjaa rakentaessa on myös keskeisesti ollut kansanopistojen profiloituminen yhdessä laadukkaana vapaan sivistystyön pitkäkestoisten ja päätoimisten opintojen tarjoajana. Ohjausryhmän keskeisenä tarkastelukulmana on ollut se, kuinka kansanopistot profiloituvat suhteessa suomalaiseen koulutusjärjestelmään. Lisäksi materiaali tarjoaa aineksia, joiden avulla kukin opisto voi tuoda esille omaa erityisosaamistaan.

Nivelvaiheen ohjausryhmän työn aikana laadittiin myös alla oleva kaavio, jossa kuvataan kansanopistojen tarjontaa suhteessa ihmiselämän erilaisiin nivelvaiheisiin. Ohjausryhmä tunnisti ja yksilöi yhteensä yhdeksän erilaista elämän nivelvaihetta (katso kuva 1 alla) ja ryhmitteli kansanopistojen koulutustarjonnan näiden osaamistarpeiden mukaan. Työssä kartoitettiin, miten kansanopistot asemituvat nivelvaiheen koulutuksen järjestäjinä suomalaisessa koulutusjärjestelmässä sekä pyrittiin avaamaan vapaan sivistystyön nivelvaihekoulutuksien luonnetta.

Kuva. 1 Elämän nivelvaiheet ja kansanopistojen koulutustarjonnassa

Kansanopistoissa järjestettävä koulutus ryhmiteltiin elämän eri nivelvaiheisiin soveltuvuutensa mukaan. Koulutus voitiin sijoittaa myös useampaan nivelvaiheeseen. Kartoituksessa, joka tehtiin lukuvuoden 2013-2014 järjestettävien koulutuksien pohjalta, jotka olivat Kansanopistoyhdistyksen

tietokannassa, oli mukana yhteensä 734 koulutusta. Kartoituksessa selvisi, että kansanopistot järjestävät eniten koulutuksia joiden kohderyhminä ovat aikuiset eri elämänvaiheissa. Nivelvaiheita, joihin kartoituksessa sijoittui eniten koulutuksia olivat lukion suorittaneet vailla jatko-opintopaikkaa olevat, ammatillisen tutkinnon suorittaneet/alaa vaihtavat, työelämässä olleet/ammattia vaihtavat sekä työttömäksi jäävät/työttömät. Näihin nivelvaiheisiin soveltuvia koulutuksia kansanopistoissa löytyi kuhunkin ryhmään yli 500 kpl. Peruskoulunsa päättäneille ja vailla opiskelupaikkaa oleville sekä työelämän ulkopuolella oleville soveltuvia koulutuksia kansanopistoissa järjestettiin reilu 400 kpl kussakin ryhmässä. Vajaa 400 koulutusta soveltui ammatillisen koulutuksen tai lukion keskeyttäneille. Kansanopistoissa järjestettävistä koulutuksista alle 100 kpl on tarkoitettu ryhmille peruskoulun keskeyttäneet vailla päättötodistusta olevat sekä maahanmuuttajat.

1. Kansanopiston arvoperusta ja tehtävä

Suositus 1:

Kansanopisto määrittelee oman arvoperustansa ja sivistystehtävänsä siten, että niitä voidaan hyödyntää opiston pedagogisessa johtamisessa ja ne toimivat opiston pedagogisen työn perustana. Laki vapaasta sivistystyöstä, kansanopiston ylläpitämislupa ja opiston strategiset asiakirjat ovat opetussuunnitelmatyön perustana.

Pohdittavaksi:

Ajatuksia arvoista

Jokaisella kansanopistolla on oman toimintansa perustana oman opistonsa arvot. Kansanopistoja yhdistävänä arvona on pidetty erityisesti sivistyksellistä yhdenvertaisuutta. Sillä on selkeä yhteys myös perustuslakiin.

Perustuslaissa sen 16 § säädetään

Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada myös muuta kuin perusopetusta ja kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä.

Kansanopistot ovat keskeisiä toimijoita sivistyksellisen yhdenvertaisuuden toteuttajina.

Kansanopistojen tehtävistä

Laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998) määrittelee vapaan sivistystyön tarkoituksen ja tavoitteet seuraavasti:

“Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Vapana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.”

Kansanopistojen tehtäväkenttä on laaja ja siitä on esitetty erilaisia jäsennyksiä. Tässä esitellään niistä joitakin opistojen oman sivistystehtävän pohdinnan tueksi.

Seppo Niemelä (2009) jäsentää kansanopistojen tehtäviä lainsäädännön perusteella seuraavasti:

Tarkoitus:

- elinikäinen oppiminen toimintaperiaatteena
- yhteiskunnan eheys, tasa-arvo ja aktiivista kansalaisuutta tukevan koulutuksen järjestäminen

Tehtävät:

- edistää ihmisen monipuolista kehittymistä, hyvinvointia, kansanvaltaisuutta, moniarvoisuutta, kestäväää kehitystä, monikulttuurisuutta ja kansainvälisyyttä

Lisäksi laissa vapaasta sivistystyöstä todetaan, että vapaassa sivistystyössä korostuu

- omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

Erityisesti kansanopistojen tehtävistä on viime aikoina nostettu esille **kestävän kehityksen edistäminen** sekä opistojen **suhde** ympäröivään **yhteiskuntaan**. Jukka Hautala hahmottaa kirjoituksessaan (2014) kansanopistojen tulevaisuuden keskeiseksi tehtäväksi nelisäikeisen (ekologinen, ekonominen, sosiaalinen, kulttuurinen) kestävään kehityksen edistämisen. Kaisa Lindström kuvaa artikkelissaan (2013) vapaan sivistystyön palvelutehtävän, by the people -tehtävän, kumpuavan sen suhteesta kansalaisiin, kansalaisyhteiskuntaan, koulujärjestelmään ja työelämään. **Vapaa sivistystyö tarjoaa jotakin, mitä muualta ei saa**. Kansanopistojen vapaan sivistystyön tehtävä liittyy juuri siihen, miten onnistumme täydentämään, laajentamaan, vaihtoehtoistamaan ja kyseenalaistamaan olemassa olevan järjestelmän.

Kansanopistojen koulutustarjonta rakentuu paljolti erilaisiin koulutuksellisiin **nivelvaiheisiin** ja ihmisen elämän **siirtymävaiheisiin**. Kansanopistojen tehtäväkentäksi voidaan nähdä myös ihmisen tukeminen koulutuksellisissa nivelvaiheissa tai elämän siirtymävaiheissa. Kansanopistojen nivelvaiheen ohjausryhmässä on pohdittu kansanopistojen asemaa osana suomalaista koulutusjärjestelmää juuri nivelvaihekoulutuksen näkökulmasta. Helena Ahosen (2013) mukaan nivelvaiheen käsitettä voisi ajatella välitulana tai siirtymätilana. Välitulassa ihminen viivähtää hetken ja siirtyy onnistuneessa tilanteessa elämässään eteenpäin. Kansanopistojen koulutuksen tavoite on tässä **täyttää se tarve**, joka syntyy kullekin ihmiselle viivähtää **välitulassa**, erilaisissa koulutuksellisissa nivelvaiheissa tai elämän siirtymävaiheessa.

Tämän välitulilan merkitys voidaan nähdä nivelvaiheen ohjausryhmän mukaan:

1. Ihmisen elämänvaiheiden yhteen sitojana -> koulutukset toimivat liimana, joka sitoo menneisyyden ja tulevan
2. Ihmisen työuran eheyttäjänä ja sitojana -> koulutukset toimivat peilinä, jotka tunnistavat olemassa olevan osaamisen ja ohjaavat uusien tietojen ja taitojen äärelle
3. Kasvatuksen, opetuksen ja ohjauksen yksilöllistäjänä > koulutukset vahvistavat ja paikkaavat aiemmin opittua erityisin, yksilöllisin opetuksen järjestelyiden avulla
4. Erilaisten kulttuurien, arvojen kasvun- ja oppimisympäristöjen yhteen sitojana> koulutukset toimivat kulttuurien välisenä tulkkina, siirtävät jo hankittua osaamista uuteen toiminta- / kulttuuriympäristöön ja ohjaavat saavuttamaan uudessa kulttuuriympäristössä tarvittavia tietoja, taitoja, ymmärrystä.
5. Aiemmin opittua täydentävänä ja uusia valmiuksia luovana - Koulutukset tukevat opiskelijan oman osaamisen täydentämistä.

6. Uudenlaisen elämänalun luomisena -> Koulutukset luovat osallistujalle mahdollisuuden saada puuttuvan osaamis- tai sivistyspohjan sekä tukevat opiskelijan itsetuntoa ja minäpystyvyyttä.

Tavoitteena on, että välitilassa viivähtäminen täyttää kunkin ihmisen yksilöllisen tarpeen, jotta hän voi taas hetken mennä eteenpäin valitsemassaan suunnassa ja toimia aktiivisesti yhteiskunnan jäsenenä.

Tässä luvussa on haluttu tuoda esille kansanopistojen arvoihin ja tehtäviin liittyvän pohdinnan tärkeys opetussuunnitelmatyössä. Myös kansainvälisesti sitä pidetään tärkeänä opetussuunnitelmatyön lähtökohtana. Esimerkiksi William Pinar (2003, 3) pitää tärkeänä koulutuksen ideologisten ja arvolähtökohtien sekä kulttuuristen, historiallisten, sosiaalisten näkökulmien että opiskelijoiden identiteetin mukanaoloa opetussuunnitelmatyössä.

Lue lisää:

Grundtvig ja kansansivistystyö : kokoelma artikkeleita, jotka kytkeytyvät N F S Grundtvigin ajatusmaailmaan, 1979. Suomen Kansanopistoyhdistys.

Hautala, J. 2014. Kansanopistot ja vapaa sivistystyö - Katse tulevaisuuteen. Esitelmä kansanopistojen rehtoripäivillä Lapuan kristillisellä opistolla 10.3.2014.

KEKE Kipinälaatikko www.peda.net/veraja/jko/kipina

Laki vapaasta sivistystyöstä [632/1998](#)

Lindström, K. 2013. Löydämmekö ulos, osaammeko avata solmut. Artikkeliteoksessa Yhdessä moniäänisesti. Kansalaisopistojen liitto 2013.

http://ktol.fi/doc/2013/yhdessa_moniaanisesti_julkaisu.pdf

Niemelä, S. 2009. Kansanopistoraportti.

Niemelä, S. (2011). Sivistyminen. Sivistystarve, -pedagogiikka ja -politiikka pohjoismaisessa kansansivistystraditiossa. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Pinar, W. 2003. Introduction. Teoksessa Pinar, W. International handbook of curriculum research. [Vapaan sivistystyön kestävä kehityksen kriteerit](#). OKKA-säätiö 2013.

Suomen Perustuslaki [731/1999](#).

2. Yhteisiä tavoitteita kansanopistolinjoille

Suositus 2:

Kansanopisto-opintojen tavoitteiden määrittelyssä on tärkeää ottaa lähtökohdaksi kukin opiskelija ja hänen henkilökohtaiset tavoitteensa. Tavoitteet tulisi asettaa yhdessä opiskelijan kanssa ja niitä tulisi seurata henkilökohtaisen oppimissuunnitelman avulla. Kansanopistojen opetussuunnitelmissa tulisi henkilökohtaisten sekä sisällöllisten tavoitteiden lisäksi huomioida opiskeluvalmiuksien edistäminen sekä aktiivisena kansalaisena kasvaminen.

Pohdittavaksi opetussuunitelmatyössä:

Kansanopistojen työtä yhdistäviä tavoitteita

Kansanopistojen tarjoamalla pitkällä opintolinjoilla on kullakin erilaisia sisällöllisiä tavoitteita. Kansanopistojen tarjoamaa koulutusta yhdistävät kuitenkin sen yleisemmät tavoitteet, jotka voidaan huomioida eri aihealueiden opetuksessa. Lain vapaasta sivistystyöstä 632/1998 mukaisesti kansanopistot edistävät opiskelijoiden opiskeluvalmiuksia sekä kasvattavat heitä yksilöinä ja yhteiskunnan jäseninä.

Kansanopistojen nivelvaiheen ohjausryhmä on nostanut työnsä aikana esille kansanopistotyön tavoitteita vapaan sivistystyön lain hengessä sen tulokulmia laajentaen. Tavoitteet ovat yksilöllisiä, yhteisöllisiä ja yhteiskunnallisia.

- Oppimisvalmiuksien kehittyminen
- Osallisuuden ja vaikuttamisen taitojen vahvistaminen
- Kestävän kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen edistäminen, kestävän elämäntavan oppiminen ja muutoksentekijäksi kasvaminen
- Kansainvälisyyden tukeminen
- Yhteisöllisen oppimisen ja sosiaalisen tiedonrakentamisen edistäminen (tavoite oppivasta yhteisöstä)
- Ihmisenä kasvamisen ja elämänhallinnan oppiminen sekä vastuuseen kasvamisen tukeminen
- Arvojen ja merkityksen syntymisen tukeminen
- Muutoksen tekijäksi kasvaminen

Tärkeä lähtökohta tavoitteiden asettamiselle vapaan sivistystyön opinnoissa on oppija itse ja hänen osaamisensa sekä opiston näkemys siitä millaisia tietoja, taitoja ja asenteita hänellä tulisi olla kansanopistolinjan jälkeen. Tavoitteita tulisi asettaa yhdessä opiskelijan kanssa ja niiden toteutumista tulisi seurata henkilökohtaisen oppimissuunnitelman avulla. Opiskelijalle on hyvä laatia yhdessä hänen kanssaan henkilökohtainen oppimissuunnitelma. Se on koko opiskelun ajan täydentyvä ja kehittyvä työkalu, jonka avulla voidaan yhdessä opiskelijan kanssa seurata edistymistä ja kehittymistä.

Kansanopisto-opintojen keskeinen tavoite on opiskelijan oppimisvalmiuksien kehittyminen.

Olellaista on auttaa oppijaa tunnistamaan omat vahvuutensa oppijana ja tukea hänen mahdollisuuksiaan käyttää niitä opiskelussa. Oman oppimistyylin löytäminen tukee myös opiskelijan itsetunnon kehittymistä. Myös oppimisen esteet on syytä kartoittaa yhdessä opiskelijan kanssa kansanopisto-opintojen alkuvaiheessa, jotta mahdollisiin oppimisvaikeuksiin voidaan puuttua ajoissa.

Kansanopistolinjojen tavoitteita voidaan tarkastella myös avainosaamisen kautta. Kansanopistojen nivelvaiheen työryhmä haluaa painottaa kansalaisen avaintaitojen kehittämistä osana kansanopistojen opintoja. Kansalaisen avaintaitoja määriteltäessä voidaan hyödyntää esimerkiksi OECD:n avainosaamisen kuvausta. OECD:n määrittelemässä avainosaamisen käsitteessä on paljon samoja elementtejä sivistyksen käsitteen kanssa. Kansanopistojen vapaan sivistystyön opintojen tulisiikin tukea avainosaamisen syntyä.

Avainosaaminen OECD:n mukaan:

1. Välineiden vuorovaikutteinen käyttö

- kyky vuorovaikutuksessa käyttää kieltä, symboleita ja tekstiä
- kyky ihmisten välisessä kanssakäymisessä käyttää tietoa ja informaatiota
- kyky käyttää teknologiaa

2. Vuorovaikutus heterogeenisissä ryhmissä

- Kyky olla hyvissä suhteissa toisiin
- Kyky tehdä yhteistyötä
- Kyky hoitaa ja ratkaista ristiriitoja

3. Autonominen toiminta

- Kyky muodostaa asioista kokonaiskuva ja toimia sen mukaan
- Kyky muodostaa ja toteuttaa elämänsuunnitelmaa ja henkilökohtaisia projekteja
- Kyky puolustaa oikeuksia, pyrkimyksiä, rajoituksia ja tarpeita

Avainosaamisella tarkoitetaan sitä, että ihmisellä on asian hoitamisessa, tehtävän suorittamisessa tai ongelman ratkaisemisessa tarvittavat asenteet, tiedot ja taidot sekä kyky käyttää niitä luovalla ja tilanteen vaatimalla - usein vuorovaikutteisella - tavalla.

Hannu Linturi (2013) kuvaa OECD:n määrittelemiä avainkompetenssejä kolmena laaja-alaisena osaamisnippuna. Ensimmäisen osion mukaan ihmiset pääsevät tulevaisuudessa käyttämään yhä enemmän erilaisia informaatioteknologian välineitä ja sosiokulttuurisia tekniikoita ollessaan vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Toisen osion mukaan ihmisten on osattava tulevaisuudessa toimia rakentavassa kanssakäymisessä hyvin erilaisten ihmisten ja kulttuurien kanssa. Kolmannen osaamisnipun mukaan yksilöt joutuvat ja saavat tulevaisuudessa yhteisöjenkin jäsenenä aiempaa enemmän vastuuttamaan itsensä omasta elämästään ja sen suunnittelusta ja valinnoista.

Näin kuvattuna avainosaamisella on selkeä yhteys sivistyspedagogiikkaan ja elinikäiseen oppimiseen.

Opetushallitus on kehittänyt OECD:n kuvaamien avainosaamisalueiden sisältöä ja täydentänyt

kuvausta neljännellä alueella, joka liittyy kestäväen tulevaisuuden rakentamisen valmiuksiin. Tulevaisuuden valmiudet nähdään toisiinsa liittyvinä ja jatkuvasti kasvavina kehinä, joiden luonteeseen ja toteutumiseen vaikuttaa koko ajan se, miten ympäröivä maailma muuttuu.

- 1 = Minuus ja elämänhallinta, kyky itsenäiseen toimintaan
- 2 = Erilaisuuden kohtaaminen ja yhteistyötaidot
- 3 = Perusosaaminen, taito käyttää välineitä vuorovaikutteisesti
- 4 = Kyky pohtia ja toimia vastuullisesti, kestävää tulevaisuutta rakentava elämäntapa ja sivistys

Näiden valmiuksien kehittymisestä tulee huolehtia kasvatuksen ja koulutuksen kaikissa vaiheissa eli varhaisista vuosista aina aikuisena tapahtuvaan oppimiseen. Valmiuksista on huolehdittava myös oppimisen eri alueilla. Niitä voi ja pitää lähestyä eri tiedonalojen, oppiaineiden tai ammatillisen osaamisen alueiden näkökulmasta. (Halinen 2011.)

Kansanopistojen koulutuksien tavoitteet voidaan kuvata osaamistavoitteina. Osaamistavoitteissa kuvataan oppimistulokset eli se mitä opiskelija osaa suoritettuaan koulutuksen opetussuunnitelman mukaisesti hyväksytysti. Osaamistavoitteet laaditaan opintojaksokohtaisesti ja opintojaksoista voidaan edelleen muodostaa laajempia osaamiskokonaisuuksia. Osaamistavoitteet auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja koulutuksen tavoitteita. Ne helpottavat myös myöhempää opitun tunnistamista ja tunnustamista. Myös opettajan on helpompaa rakentaa opetustyönsä osaamistavoitteille ja suunnitella myös koulutuksen arviointia osaamisen näkökulmasta. Kansanopistojen koulutusten opintojaksoille voidaan myös määrittää viitteellien EQF-taso (Eurooppalaisten tutkintojen viitekehys) opitun tunnistamisen ja tunnustamisen helpottamiseksi. EQF-tasot on kuvattu tämän aineiston liitteessä 1. Osaamistavoitteiden määrittelyssä hyödyllisenä apuvälineenä voi käyttää esimerkiksi Bloomin taksonomiaa. Se on tämän aineiston liitteenä 2.

Lue lisää:

Elinikäinen oppiminen - Pohjoismaiden tehokkaat strategiat 2012. Tema-Nord 2012:509
bit.ly/1nZbpvZ

Halinen, Irmeli 2011: OPS-työn valmisteluaineistot (<http://www.oph.fi/ops2016/materiaalit>),
julkaisematon lähde.

Laki vapaasta sivistystyöstä [632/1998](#)

Linturi, H. 2013. Kompetenssien tiellä uuteen pedagogiseen toimintakulttuuriin. Teoksessa Johtajuudella toimintakulttuurin muutokseen - tietoyhteiskuntakehitykseen kouluissa ja opetustoimessa. <http://tomut.meke.wikispaces.net/file/view/Johtajuudella+toimintakulttuurin+muutokseen.pdf>

OK-opintokeskuksen aineisto osaamisperustaisuudensta opitun tunnistamisesta ja **tunnistamisesta.**

<http://ostu.ok-opintokeskus.fi/etusivu>

<http://www.oecd.org/pisa/35070367.pdf>

3. Yhteisiä elementtejä kansanopistojen pedagogiikalle - sivistyspedagogiikka

Suositus 3:

*Kansanopiston tulee opetussuunnitelmassaan määritellä oman **opistonsa oppimiskäsitys**. Opiston johdon tulee huolehtia, että käsitys oppimisesta on yhteisesti jaettu henkilöstön kanssa ja se ohjaa opiston pedagogista työtä.*

Pohdittavaksi:

Vapaan sivistystyön ja siinä kansanopistojen erityisyys rakentuu sen pedagogiikasta. Työtä ohjaavan lain mukaan vapaassa sivistystyössä korostuu ”omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus”. Nämä kolme tekijää ovat myös kansanopistojen sivistyspedagogiikan keskeiset tunnuksat (Niemelä, 2011, 198). Niemelän mukaan sivistysprosessia edistävän pedagogiikan oleellisia, erityisesti pohjoismaisessa kansansivistysperinteessä käytettyjä näkökulmia ovat

- potentiaalien kehittymisen tuki
- pedagoginen suhde ja
- dialogiset ryhmäprosessit

Käsitykset ihmisestä ja tiedosta ovat keskeisiä sivistyspedagogiikan elementtejä. Kansanopistojen pedagogiikalle on ollut ominaista muusta perinteestä poikkeava käsitys oppimisesta. Sivistyspedagogiikkaan liittyvän tiedonkäsityksen mukaan tietoa ei siirretä aktiiviselta tietäjältä passiiviselle tietämättömälle, vaan tietoa luodaan yhteisessä tiedon hankkimisen prosessissa. Ihmiskäsityksen osalta puolestaan korostetaan sitä, että jokainen voi, oikeassa ympäristössä, kehittyä koko elämänsä ajan. Näillä lähtökohdilla on keskeinen merkitys sivistyspedagogisiin menetelmiin. Ihmiskäsityksen ja tiedonkäsityksen mukaisesti sivistyspedagogiikassa painottuu samanarvoisten keskinäinen dialogi, jonka taustana on osallistujien elämäkokemus. (Carlsen, A. 1998; Niemelä, S. 2013). Sivistyspedagogiikkaan kuuluu myös luottamus oppijan omaan potentiaaliin ja kykyyn ajatella itse.

Malinen (2011) on ehdottanut sivistyspedagogiikan toimintaperiaatteiksi seuraavia asioita. Niissä tiivistyy myös edellä kuvatut tiedon- ja ihmiskäsitys sekä niiden yhteys pedagogiikkaan.

Oppimisen omakohtaistuminen

- pois suorittavasta oppimisesta
- kontrollin vähentäminen

- vastuun tarjoaminen opiskelijalle

Tutkivan asenteen vahvistuminen

- tutkivuuden ymmärtäminen laajasti
- ajattelun taitojen kehittyminen

Oppiminen dialogisissa suhteissa

- tilan antaminen vastavuoroisille suhteille
- dialogisen ilmapiirin tukeminen
- yhdessä ajattelemisen taitojen kehittäminen

Kansanopisto tehtiin aikanaan vaihtoehtokouluksi "muistikoululle". Tarkoituksena oli saada aikaan luova tiedonhankkimisen tilanne. Keskeistä kansanopistotyön perustaa ovat elävä sana ja elävä vuorovaikutus. Tätä kuvaa kansanopistotyön isänä pidetyn N.F.S. Grundtvigin seuraava ajatus:

"Mutta nytpä suunnittelen jotakin, joka meille kaikille on aivan uutta: sivistyslaitosta, jossa kansa vähitellen havahtuisi itsestään tietoiseksi, jossa johtajat oppisivat nuorilta yhtä paljon kuin nämä heiltä. Tällaisessa elävässä vuorovaikutuksessa ja toinen toisensa opettamisessa rakennettaisiin silta yli upottavan syvyyden, jonka hierarkia, aristokratia, latinan valta ja kunnianhimo ovat luoneet ja jonka toisella puolella on melkein koko kansa, toisella sen johtajat ja opettajat, kourallinen niin sanottuja sivistyneitä. Tähän upottavaan syvyyteen tuhoutuu muuten pian koko yhteiskunta ja sen rauhallinen historiallinen kehitys." N.F.S. Grundtvig (Slumstrup 1983, 50-51).

Grundtvigin mukaan ihminen haluaa oppimisessaan ja asioita tutkiessaan saavuttaa kokonaisnäkemys. Moniäänisyys, moninäkökulmaisuus, projektioppiminen, ongelmalähtöinen oppiminen ja ilmiöoppiminen ovat kaikki samaa juurta, pyrkimystä Grundtvigin kuvaamaan kokonaisnäkemykseen.

Kokonaisnäkemys saavuttamisen ja "elämän arvoituksen tutkimisen" metodi on Grundtvigin mukaan yhdessä etsiminen, vuoropuhelu ja vuorovaikutus. Oppijasubjektina on kollektiivi, oppiva ryhmä ja yhteisö. Grundtvigin kestävästä kriteereistä löytyvät eväät yhteisölliseen oppimiseen. Grundtvig kääntyi pedagogisessa ajattelussaan tutkintoja vastaan. Ivan Illich jatkoi vielä pidemmälle: kouluttomaan kouluun. Hänen mukaansa oppilaat ehdollistetaan sekoittamaan keskenään opetus ja oppiminen, edistyminen ja tutkinnot. Tällä tavoin oppijat menettävät kykynsä sanoa jotakin uutta ja omaa. Vapaan sivistystyön pedagogiikan taustalla ovat antikoulun ajatukset, vaikkakaan eivät käytännöt. Vapaan sivistystyön opetussuunnitelman lähtöajatuksina ne ovat edelleen ajankohtaisia. Joustavuus, holistisuus, vertaisoppiminen ja -verkostot, yhteisöjen rikas keskinäinen auttaminen ja -tekeminen ovat indikaattoreita oppivalle opistolle ja toimivalle opetussuunnitelmalle.

Peter Senge tutkijaryhmineen esitteli jo 90-luvun puolivälissä yhteisöjen oppimisen viisiportaisen mallin. Mallin lähtökohdat ovat yhteisöjen oppimisen teorioiden perustana edelleen. Systemiajattelu, itsensä johtaminen, mentaalimallit, jaettu visio ja tiimioppiminen ovat ne viisi keinoa, joiden avulla yhteisöt oppivat ja kehittyvät. Niiden avaaminen on hyödyllistä myös

opetussuunnitelmatyössä, jonka yhtenä prosessitavoitteena on, että myös opisto kehittyy pedagogisena yhteisönä.

Lue lisää:

Carlsen, A. 1998. Kundskap, demokrati og det aktive medborgerskap. Kirjassa *Tradition og vision i nordisk folkeoplysning*. Nordens folkelige akademi 30 år. Göteborg.

Illich, I. 1971. *Deschooling society*. Harper & Row. New York.

Laki vapaasta sivistystyöstä [632/1998](#)

Malinen, A. 2011. Esitys Kansanopistojen talouspäivillä 11/2011.

Niemelä, S. Johdatus sivistyspedagogiaan.

Niemelä S. 2011. Sivistyminen - Sivistystarve, -pedagogiikka ja -politiikka pohjoismaisessa kansansivistystraditiossa. Kansanvalistusseura.

Niemelä S. 2013. Johdatus sivistyspedagogiikkaan. Artikkelijulkaisu teoksessa *Sivistymisen idea - Vapaan sivistystyön eetosta etsimässä*. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi 2013.

Pohjoismainen Kansanopistoneuvosto, Pohjolan kansanakatemia 1979: Grundtvig ja kansansivistystyö

Senge, P. 1994. *The Fifth Discipline. The Art and Practice of the Learning Organization*.

Slumstrup, F. 1983, 50-51. Grundtvigs oplysningstankar og vor tid. Nordisk folkehöjskoleråd.

4. Oppimisen arviointi sekä opitun tunnistaminen ja tunnustaminen

Suositus 4:

Opiskelijat saavat säännöllisesti palautetta osaamisestaan, vahvuuksistaan ja kehittämiskohteistaan. Opiston henkilöstö keskustelee opiskelijan kanssa keskeisistä oppimisen ja kasvuun liittyvistä haasteista ja laatii yhdessä opiskelijan kanssa suunnitelman niiden ratkaisemiseksi. Opiston opiskelija-arvioinnin periaatteet ovat yhdenvertaisia ja niiden soveltaminen on opiskelijoiden ja kaikkien arviointiin osallistuvien tiedossa.

Opiskelijan avainosaamisen taidot huomioidaan arvioinnissa. Arviointimenetelmät on osaamisen arvioinnissa valittu siten, että ne mittaavat asetettujen tavoitteiden saavuttamista, soveltuvat käytettyihin opiskelumenetelmiin ja tukevat opiskelijan oppimista. Opiskelija voi osoittaa osaamistaan monipuolisesti ja arvioida myös itse osaamistaan.

Pohdittavaksi:

Oppimisen arviointi

Arvioinnin tavoitteita kansanopisto-opinnoissa ovat mm.:

- Arvioinnin kohde: opiskelijan edistyminen suhteessa hänen itsensä asettamiin tavoitteisiin sekä opetussuunnitelman tavoitteisiin
- Opiskelijan itsearviointitaitojen kehittyminen
- Opiskelija oppii tiedostamaan oppimiseensa vaikuttavia tekijöitä, asettamaan omia tavoitteita ja säätelemään oppimisprosessiaan
- Aiemmin opitun tunnistaminen ja tunnustaminen
- Opitun näkyväksi tekeminen tulevaa tunnistamista ja tunnustamista varten sekä opiskelijan itsetuntemuksen kasvattamiseksi

Edellä on kuvattu OECD:n avainosaamismallia ja sen soveltuvuutta kansanopisto-opintojen tavoitekehikoksi. Myös arvioinnin kuvaamisessa voidaan hyödyntää avainosaamisen näkökulmaa. Lähtökohtana siinä on oppijan oma määrittely siitä, mitä hän osaa nyt ja mitä hän haluaa oppia kurssin/lukuvuoden aikana. Kun arvioinnissa oppija itse on subjektina, hän tarvitsee avukseen ohjaajan, linjanvetäjän tai opettajan, jonka kanssa keskustellen tavoitteet ja osaaminen käydään läpi. Kansanopistojen mahdollisuus on laajentaa avainosaamisen arviointia internaatin koko oppimisympäristöön ja vielä laavammin elämään, harrastuksiin, omiin tavoitteisiin ja tulevaisuudensuunnitelmiin. Erilaisia arvioinnin tasoja voivat olla avainosaamisen alueet, koulutuksen sisällöt sekä opiskelijan omat tavoitteet.

Oppimisvalmiuksien kehittymistä pidetään oleellisena osana kansanopistojen pitkien linjojen antia. Kansanopisto-opinnot tehostavat opiskelua jatkossa ja nopeuttavat näin osaltaan valmistumista esimerkiksi korkeakouluista. Oppimisvalmiuksien kehittyminen tulisi tunnistaa, arvioida sekä dokumentoida opistossa yhdessä opiskelijan kanssa. Oppimisryhmälle tulee antaa tilaa, myös päättää opettajiensa kanssa siitä, miten oppiminen tapahtuu ja miten sitä arvioidaan. Tarvitaan vapausasteita sille, että opetussuunnitelman tavoitteisiin voidaan päästä useammilla tavoilla ja osaamista voidaan osoittaa monin ja monimuotoisin keinoin.

Opitun tunnistaminen ja tunnustaminen

Pohdittavaksi:

Opitun tunnistamisella ja tunnustamisella eli validoinnilla tarkoitetaan non-formaalien ja informaalien ja

formaalinkin oppimisen tunnistamista ja sen viemistä dokumentaatioon. Validointi on tärkeää elinikäisen ja elämänlaajuisen oppimisen näkökulmasta. Validointimenettelyt on kytketty usein osaksi tutkintokoulutusta, jolloin ne saattavat jäädä pintapuolisiksi tai vajaiksi. Mikäli osaamisen validointi sidotaan vain tutkintoihin voi huomattava osa työelämän ja ylipäätään elämässä tarvittavasta osaamisesta jäädä validoimatta kokonaan. (Karttunen, A. Näkökulmia validoinnista - Euroopan kautta Suomeen). Vapaassa sivistystyössä olisi mahdollista nykyistä laajemmin toteuttaa osaamisen validointia sen eri näkökulmista käsin.

Epävirallisen ja arkioppimisen tunnistamista ja tunnustamista kuvataan Euroopan komission ja neuvoston suosituksessa (20.12.2012). Sen mukaisesti EU:n jäsenmaissa on varmistettava, että vuoteen 2018 mennessä on luotu kansalliset olosuhteet ja erityispiirteet huomioon ottaen epävirallisen ja arkioppimisen validointia varten järjestelyt, joiden perusteella ihmiset voivat saada epävirallisen ja arkioppimisen yhteydessä, mahdollisesti myös avointen oppimisresurssien kautta, hankkimansa tiedot, taidot ja osaamisensa validoitua. Edelleen suosituksen mukaan Suomessa on keskityttävä oppimistulosten kartoittamiseen, niiden dokumentointiin ja arviointiin sekä niiden merkintään todistuksiin.

Kansanopistossa opitun tunnistamisen ja tunnustamisen prosessia on mietittävä kahdesta eri näkökulmasta. Kansanopistossa tulee voida huomioida opintoja suunniteltaessa opiskelijan aiempi osaaminen sekä toisaalta kyettävä riittävällä tavalla dokumentoimaan ja tekemään näkyväksi kansanopistossa hankittu osaaminen, jotta opiskelija voi osoittaa sen siirtyessään eteenpäin. Osaamisen tunnistamisella tarkoitetaan opiskelijan aiemman saavuttaman osaamisen esille tuomista.

Kansanopisto-opetuksen luonteeseen kuuluu tutkiva opettajuus ja vuoropuhelu opiskelijan kanssa. Se edistää aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista kansanopisto-opinnoissa. Kansanopisto-opintojen aluksi on tärkeää, että selvitetään yhdessä opiskelijan kanssa se, mitä hän osaa ja mitä hän tavoittelee. Henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa laadittaessa voidaan etsiä ja tunnistaa yhdessä opiskelijan kanssa hänen osaamistaan.

Yhteisten käytäntöjen, joita tämänkin aineiston avulla pyritään luomaan, keskeisenä pyrkimyksenä on, että kansanopistolinjojen tuottama osaaminen ja opinnot tunnustettaisiin ja tunnustettaisiin nykyistä paremmin. Koulutuksien läpinäkyvyys on tärkeä edellytys opitun tunnustamiselle. Kansanopistojen tehtävä eri koulutustasojen tai -vaiheiden nivelenä onnistuu, mikäli opiskelijat saavat sellaista osaamista, josta on hyötyä jatko-opinnoissa, työelämässä tai ylipäätään erilaisissa elämäntilanteissa. Tuloksena voi syntyä myös hyväksilukua opinnoille koulutuspolun seuraavaan vaiheeseen siirryttäessä.

Kansanopistojen opintojen paremman tunnistamisen ja tunnustamisen vuoksi kansanopistojen nivelvaiheen ohjausryhmä suosittelee, että myös kansanopistoissa tarkasteltaisiin opiskelijan kehittymistä osaamisperustaisesti. Lähtökohtaisesti osaamisperustaisuuteen liittyvä ajattelu sopii hyvin myös vapaan sivistystyön opintoihin. Vapaassa sivistystyössä on hyvät mahdollisuudet huomioida opinnoissa opiskelijalla jo oleva osaaminen ja arvioida sen lisäksi tarvittavaa uutta osaamista. Tästä syystä edellä on käsitelty OECD:n avainosaamismallia ja osaamisen arviointia.

Kansanopistoilla on vapaan sivistystyön oppilaitoksina hyvät mahdollisuudet hyödyntää erilaisia osaamisen tunnistamisen muotoja. Niitä voivat olla esimerkiksi osaamisen näytöt. Aiempi ja kansanopistovuoden aikana syntynyt osaaminen voidaan kirjata arvioinnin yhteyteen.

Kansanopistojen koulutuksien tavoitteita voidaan kuvata osaamisen näkökulmasta, jolloin opitun tunnistaminen ja tunnustaminen esimerkiksi seuraavassa oppilaitoksessa helpottuu. OK-opintokeskus on kehittänyt toimintamallin vapaan sivistystyön opintojen jäsentämiselle osaamisperustaisesta näkökulmasta. **Malliin voi tutustua** osoitteessa <http://ostu.ok-opintokeskus.fi>.

Opiskelijan näkökulmasta on tärkeää, että kansanopistojen opetussuunnitelmat ovat myös kunkin yksittäisen koulutuksen osalta **riittävän tarkkoja**. Tämä tukee opitun tunnustamista opiskelijan hakeutuessa jatko-opintoihin ja työelämäänkin. Koulutusten opetussuunnitelmista tulisi ilmetä näin ollen ainakin sen **nimi, laajuus, tavoitteet/tavoiteltava osaaminen, sisällöt, opetusmenetelmät,** käytetty **oppimateriaali, opettaja** sekä hänen **pätevyytensä**.

Lue lisää:

Euroopan komission ja neuvoston suositus epävirallisen ja arkioppimisen validoinnista. 20.12.2012.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:398:0001:0005:FI:PDF>

Karttunen, A. Näkökulmia validoinnista - Euroopan kautta Suomeen.

Karttunen, A. Quality in Validation of Non-formal and Informal Learning . Prerequisites for a high market value validation process.

OK-opintokeskus <http://ostu.ok-opintokeskus.fi>.

Quality model for validation in Nordic countries. A development project 2012-2013.
<http://www.amke.fi/www/img/InTerveiset/QualityModelNordplusprojectwebMay13.pdf>

Saloheimo, L. 2008. Opitun tunnistaminen ja tunnustaminen vapaassa sivistystyössä. Artikkelijulkaisu Aikuskasvatuksen 47. vuosikirjassa Hiljainen tieto: tietämistä, toimimista, taitavuutta. Toim. Auli Toom ja Jussi Onnismaa. Kustantaja Kansanvalistusseura 2008.
http://www.sivistystyo.fi/doc/Opitun-tunnistaminen-ja--tunnustaminen_Saloheimo1.pdf

5. Oppimisympäristö

Suositus 5:

*Opisto tukee oppimista tarjoamalla monipuolisen **oppimisympäristön** (huolehtimalla tilojen, laitteiden ja välineiden sekä oppimisyhteisöjen toimivuudesta) ja tekee näissä asioissa yhteistyötä sidosryhmien kanssa. Opisto järjestää erilaisia sosiaalisia tilaisuuksia edistääkseen sekä opiskelijoiden ja*

opiskelijaryhmien keskinäistä että opiskelijoiden ja opettajien ja muun henkilöstön välistä kanssakäymistä. Opiskelijoilla on mahdollisuus esim. edustajiensa välityksellä osallistua opiston keskeisiä asioita koskevaan päätöksentekoon.

Henkilöstön ja opiskelijoiden välinen vuoro-vaikutus on toinen toistaan arvostavaa, ystävällistä ja kunnioittavaa. Henkilöstö edistää sitä, että opiskelijat oppivat ilmaisemaan mielipiteitään ja kuuntelevat toisiaan silloinkin, kun heidän mielipiteensä eriävät.

Pohdittavaksi:

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan tässä sitä fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista ympäristöä, jossa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Kansanopisto oppimisympäristönä mahdollistaa uutta luovan oppimisen, mikäli sen kaikki elementit hyödynnetään.

Kansanopistojen opetussuunnitelmaprosessin keskeisenä lähtökohtana toimii opiston oman oppimisympäristön kuvaaminen ja sen mahdollisuuksien monipuolinen avaaminen. Projektioppimisen, holistisen lähestymistavan, ilmiöiden uteliaan tutkimisen, työn kautta oppimisen, lähi- ja verkko-oppimisen mahdollisuuksien ja sidosryhmien sekä hankkeiden tarkastelulla ops-prosessiin saadaan lisää vaikuttavuutta. Opiston on myös mahdollista luoda oppimista ja ops-prosessia tukeva rakenne, joka vahvistaa yhteistoiminnallista aikaa, projekti aikaa ja yhteisön oppimisen aikaa. Kun irtaudutaan suljetuista luokkatiloista jakavampaan toimintaan ja yhteisiin tiloihin, päästään uudesta kulmasta myös internaattityön ytimeen. Avoimeen kouluun tai avoimeen opistoon on helppo luoda yhteyksiä ja sieltä on helppo liikkua ulos. Kansanopistot ovat oppimisyhteisöjä, joissa koko henkilöstöllä on kasvatusrooli ja oma vastuunsa oppimisympäristöstä.

Lisätään: autenttiset oppimisympäristöt, yhteiskuntaan avaaminen (kansalaisvaikuttaminen ja osallisuus, yhteiset oppimisen areenat), osallisuus, vaikuttamisen ympäristöt, oppimisympäristön avoimuus, ulos luokahuoneista -ajattelu, joka paikassa on mahdollisuus oppia, kaikkiaallisen oppimisen ajattelu, todelliset tilanteet, joissa opitaan. -> kuvio

6. Opintojen ohjaus ja oppimisen tukipalvelut

Suositus 6:

Opiston henkilöstö antaa kullekin opiskelijalle tämän tarvitsemaa aikaa, huomiota ja kunnioitusta sekä neuvontaa ja tukea. Opetushenkilöstö vastaa erilaisten opiskelijoiden yksilöllisiin tarpeisiin ja tekee yhteistyötä tarvittavien ohjaus- ja tukihenkilöstöön kuuluvien asiantuntijoiden kanssa. Opistolla varmistetaan, että opiskelijat tiedostavat oikeutensa ja vastuunsa omasta oppimisestaan ja opintomenestyksestään. Opetushenkilöstö tukee opiskelijaa yksilöllisen oppimispolun löytämisessä ja sen mukaan etenemisessä.

Pohdittavaksi:

Opinto-ohjauksen tarkoituksena kansanopistoissa on mm. tukea ja ohjata opiskelijaa siten, että hän kykenee tekemään tarkoituksenmukaisia ja hänelle soveltuvia koulutusta ja uravalintaa koskevia ratkaisuja. Opinto-ohjauksen tehtävänä on myös tukea opiskelijaa hänen opiskelun aikaisessa elämäntilanteessaan. Opintojen ohjauksen tarkoituksena on lisätä opiskelijan valmiuksia ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja omasta elämästä laajemmin. Opinto-ohjauksen keinoin voidaan tukea oppimaan oppimista, kehittää opiskelutaitoja, tukea itsearviointitaitojen kehittymistä, vahvistetaan opiskelijan itsetuntoa ja parantaa hänen ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan.

Laadukkaiden ohjaus- ja tukipalvelujen järjestämiseksi kansanopistojen tulisi kuvata opetussuunnitelmissaan seuraavat asiakokonaisuudet:

- Miten opiskelijan mahdollisesti tarvitsema elämäntilanteeseen liittyvä ohjaus on järjestetty?
- Millaista apua opiskelija saa jatko-opintojen suunnittelussa, koulutukseen hakemisessa, pääsykokeisiin valmistautumisessa jne.
- Miten jatko-opintojen kannalta keskeisten opiskelutaitojen kehittymistä tuetaan (opiskelutekniikat, itsenäisen opiskelun taidot ja itseohjautuvuus, kriittinen lukutaito, tieteellinen kirjoittaminen, opiskelu tietoverkoissa, lukitettiin ja erityisopettajan luokse ohjaaminen)
- Miten opiskelija tekee henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman kansanopistovuoden ajalle, miten suunnitelman tekoa ohjataan (HOPS-keskustelut) ja miten suunnitelmaa seurataan yhdessä opiskelijan kanssa
- Miten tavoitteellisuus, henkilökohtaiset tavoitteet huomioidaan ohjauksessa, miten oppija on mukana määrittelemässä omaa ohjaustarvettaan?

Lue lisää:

Onnismaa, J. 2011. Ohjaus- ja neuvontatyö.

Panttila-Keskinen, Erika 2013. Kansanopistojen rehtorien näkemyksiä opinto-ohjauksen merkityksestä ja tilasta. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

7. Opetussuunnitelmaprosessi ja kansanopisto oppijoiden yhteisönä

Suositus 7:

Kansanopistossa on sovittu työtapo, jolla opetussuunnitelmat rakennetaan ja se kuinka niitä ylläpidetään. Opetussuunnitelmaa muokataan opettajien yhteisenä työnä sekä opiskelijoiden palautteen pohjalta. Opiskelijat ovat keskeisesti mukana opetussuunnitelmatyössä ja opistossa on suunniteltu tavat, joilla opiskelijat voivat vaikuttaa opetussuunnitelmiin.

Pohdittavaksi:

Tässä suosituksessa on kuvattu niitä elementtejä, jotka ohjausryhmä on nähnyt tärkeiksi kansanopistojen opetussuunnitelmia laadittaessa. Tässä luvussa tarkastellaan opistojen opetussuunnitelmaprosessia uutta luovana ja yhteisöllisen oppimisen mahdollistajana kooten näin myös aiempia lukuja yhteen.

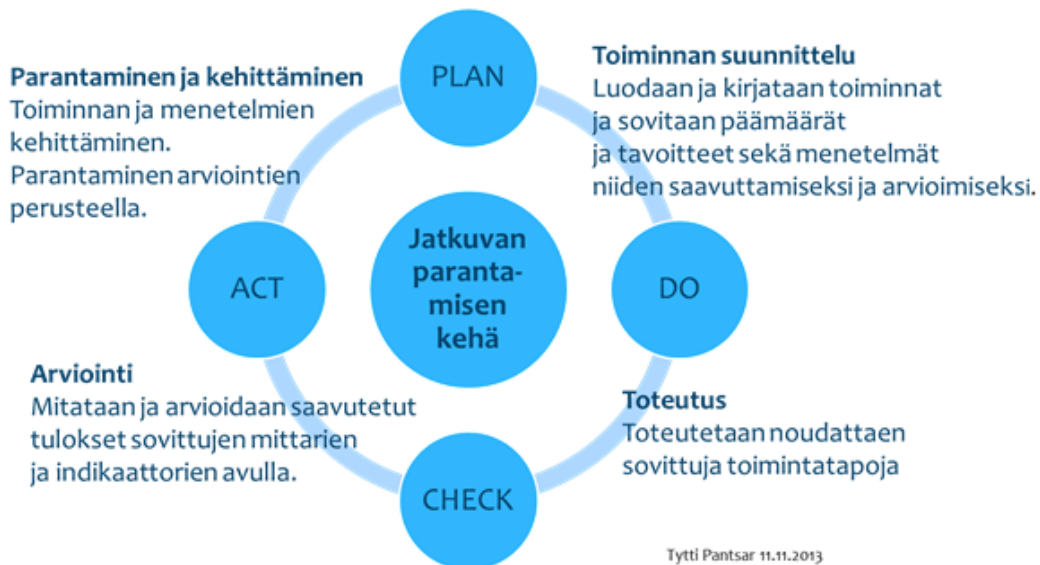
Opetussuunnitelmat voivat olla rakenteeltaan hyvinkin erilaisia. Opetussuunnitelmien ohjaavuuden ja ajankohtaisuuden kannalta on tärkeää, että opistossa on sovittu, *miten* opetussuunnitelma laaditaan ja mitkä ovat prosessin keskeiset osat. Opetussuunnitelmaprosessi on keskeinen osa opiston pedagogista johtamista sekä opetustyön suunnittelua.

Kansanopiston oppimisen ja opetuksen toimintakulttuurissa on keskeistä tasavertaisuus, vuorovaikutteisuus ja yhteisöllisyys sekä avoimuus yhteiskuntaan. Myös johtamis- ja suunnittelukäytänteet tulisi rakentaa johdonmukaisesti tukemaan opetustyölle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Opetussuunnitelmaprosessi on myös oiva mahdollisuus miettiä oman opiston **toimintatapoja** suhteessa tavoitteisiin ja arvoihin. Se tarjoaa mahdollisuuden kehittää opiston toimintakulttuuria tai sen osia, kuten oppimisen ohjauksen, palautteen antamisen tai yhteistyön käytäntöjä sekä oppimisympäristöjä. Myös opiston **toimintaympäristön** (opetushallinto, taustayhteisöt, järjestöt, alaikäisten vanhemmat, muut opistot ja oppilaitokset jne.) ja opiskelijoiden asiantuntemuksen hyödyntäminen opetussuunnitelmaprosessissa voi tuottaa työlle uudenlaisia lähestymistapoja ja lisätä yhteisön omaa ymmärrystä kehittämisen kohteista. Opetussuunnitelmaprosessi on siis samalla yhteisöllinen oppimisprosessi. Oppilaitosympäristössä oppimisympäristön pohtiminen on tavallista, mutta sitä harvoin ulotetaan oman työtoiminnan tarkasteluun. Yhteisön oppimista edistävässä toimintakulttuurissa ihmisiä kannustetaan jakamaan tietoa, ideoimaan ja olemaan dialogissa.

Organisaation oppiminen kansanopistossa tarkoittaa, että kansanopiston kehittymishaasteet nähdään myös oppimishaasteiden näkökulmasta. Organisaatio voi oppia kuitenkin vain oppivien yksilöiden kautta. Viime vuosina onkin siirrytty puhumaan oppivista yhteisöistä, jolloin painopiste siirtyy organisaation oppimisesta lähemmäs oppivia yksilöitä. Yhteistä oppivan organisaation ja oppijoiden yhteisöön liittyville ajattelutavoille on se, että organisaation tai yhteisön toiminta perustuu yhteisille tavoitteille ja arvoille. Oppijoiden yhteisössä yhteisiin tavoitteisiin voidaan päästä hyvin yksilöllisin keinoin ja yksilölliset toimintatavat voivat olla sopusoinnussa yhteisön toiminnan kanssa. Seuraavassa on kuvattu rakennuspuita oppivan yhteisölle.

- Edellytyksenä on oppimiseen kannustava organisaatiokulttuuri. Organisaation oppimista tukevassa kansanopistossa tuetaan opettajien ja toimihenkilöiden keskinäistä dialogia luomalla sille edellytykset. Opisto nähdään kaikkien oppimisympäristönä, jossa henkilökunta oppii myös opiskelijoiden kokemuksia ja näkemyksiä kuuntelemalla ja voi näin kehittää omaa työtään.

- Organisaation toimintatapoja ja ajattelumalleja voidaan ja osataan kyseenalaistaa. Kansanopistojen kehittämisessä hyödynnetään kaksikehäistä oppimista ja osataan soveltaa oppimaan oppimista myös omassa työtoiminnassa. Tieto nähdään sosiaalisesti rakentuvana ja oman oppilaitoksen kehittämiseen tähtäävä tieto yhdessä rakentuvana.
- Oppimis- ja kehittämistoiminta on koko opiston yhteinen asia. Kansanopistojen keskeinen piirre on yhteisöllisyys. Koko henkilökunnan voidaan nähdä toimivan kasvatustehtävissä. Kansanopistokampuksella on paljon erilaisia oppijoita, jotka muodostavat oppijoiden yhteisön. Näin ollen koko henkilökunta tulee ottaa mukaan oppilaitosta kehittäviin hankkeisiin ja siellä tapahtuvaan oppimisen kehittämiseen. Tämä edellyttää henkilöstöltä sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja toimintaan.
- Sivistyspedagogiikkaa sovelletaan myös opiston toiminnan kehittämisessä. Sivistyspedagogiikka (kansanopistopedagogiikka) perustuu dialogille ja elävälle sanalle. Työyhteisössä kunnioitetaan ja kuunnellaan toisia sekä halutaan jakaa yhdessä uudenlaisia ajatuksia.
- Opetussuunnitelmaprosessi nähdään jatkuvasti kehittyvänä. Myös opetussuunnitelmatyötä voidaan tarkastella jatkuvan parantamisen kehää hyödyntäen. Alla olevaa Demingin laatuympyrään perustuvaa kuvaa voidaan hyödyntää, minkä tahansa prosessin kuvaamisessa ja se sopii hyvin myös opetussuunnitelmaprosessin mallintajaksi.

8. Kansanopistotodistus

Yleistä

Vuoden 2013 alusta astui voimaan asetus (OKM 4/2013) opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa peruskoulutuksessa. Sen 9§ mukaan vähintään 1100 tunnin laajuinen perusopetuksen lisäopetuksen tai vähintään 20 opintoviikon laajuiseen ammatilliseen perusopetukseen ohjaava ja valmistavan koulutuksen, vammaisten valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen, maahanmuuttajien ammatilliseen perusopetukseen valmistavan koulutuksen, muuna kuin ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävän kotitalousopetuksen tai kansanopiston lukuvuoden mittaisen linjan suorittamisesta saa ammatilliseen peruskoulutukseen hakeutuessa kuusi (6) lisäpistettä.

Kansanopistoissa opiskelevien opiskelijoiden oikeusturvan varmistamiseksi on OKM:n laatimassa ohjeessa asetukselle 4/2013 määritellyt Suomen Kansanopistoyhdistyksen esittämän ehdotuksen mukaisesti seuraavan menettelyn näiden kuuden lisäpisteen saamiseksi:

Opiskelija on suorittanut vähintään 28 opiskelijaviikon laajuisen kansanopistolinjan sen opetussuunnitelman mukaisesti ja saanut siitä todistuksen.

Lisäksi todetaan, että kansanopistolinja on vakiintunut ja tunnustettava määritelmä kansanopistojen vapaan sivistystyön päätoimisille, koko lukuvuoden opinnoille. Kansanopisto määrittelee itse vapaatavoitteisten opintojen tavoitteet ja rakenteen ja on vastuussa niiden opetussuunnitelmien laatimisesta. Oppilaitoksen rehtori allekirjoittaa todistuksen opintojen suorittamisesta, ja todistuksesta tulee ilmetä myös kansanopistolinjan opetusohjelman keskeiset sisällöt.

Tässä kansanopistotodistusta koskevassa suosituksessa on esitetty vähimmäisvaatimukset ja suositukset yhteisen kansanopistotodistuksen antamiselle opiskelijalle, joka on suorittanut kansanopiston lukuvuoden mittaisen linjan. Suosituksessa on myös esitelty yhteinen todistusohjamalli.

Kansanopistojen pitkien linjojen suorittaminen valintapisteisiin oikeuttavalla tavalla (määritelmä ja laajuus)

Vuoden 2013 alusta asti opiskelija on oikeutettu saamaan kuusi (6) lisäpistettä kansanopistojen lukuvuoden mittaisista opintolinjoista hakeutuessaan ammatilliseen peruskoulutukseen. Kansanopiston lukuvuoden mittaisella opintolinjalla (kansanopistolinjalla) tarkoitetaan tässä vapaan sivistystyön koulutusta, joka on laajuudeltaan vähintään 28 opintoviikkoa. Opiskelijaviikko määritellään asetuksessa 1998/805 vapaasta sivistystyöstä seuraavasti:

Opiskelijaviikolla tarkoitetaan yhden opiskelijan viiden työpäivän pituista opiskelujaksoa kansanopistossa, jona aikana hän on saanut ohjattua opetusta keskimäärin vähintään viisi

tuntia päivässä. Tätä lyhyemmät ja pitemmät opiskelujaksot muutetaan opiskelijaviikoiksi jakamalla työpäivien lukumäärä viidellä. ([Asetus vapaasta sivistystyöstä 1998/805](#))

Kansanopisto määrittää itse kansanopistolinjan tavoitteet ja rakenteen sekä laatii opetussuunnitelman.

OKM:n laatimassa ohjeessa asetukselle 4/2013 kuuden lisäpisteen saamiseksi kansanopistolinjasta hakeutuessaan ammatilliseen peruskoulutukseen ovat edellytykset seuraavat:

Opiskelija on suorittanut vähintään 28 opiskelijaviikon laajuisen kansanopistolinjan sen opetussuunnitelman mukaisesti ja saanut siitä todistuksen.

Yhteisellä menettelytavalla opetussuunnitelman sekä todistuksen suhteen pyritään varmistamaan kansanopistoissa opiskelevien opiskelijoiden oikeusturva näiden kuuden lisäpisteen saamiseksi. Yhteisillä käytännöillä pyritään myös lisäämään kansanopisto-opintojen parempaa tunnistamista ja tunnustamista sekä tuomaan esiin kansanopistotoiminnan laatu.

Kansanopistotodistuksen sisältö

Yhteisen kansanopistotodistuksen sisältö on pyritty pitämään yleisenä, jotta se sopisi kaikille kansanopiston vapaan sivistystyön koulutuksille. Kansanopistotodistus voidaan myöntää vain, mikäli edellä kuvatut ehdot laajuudesta ja opetussuunnitelmasta täyttyvät. Muutoin käytetään oppilaitoksen muuta todistusmallia.

Kansanopistotodistuksessa tulee vähintään olla oppilaitoksen nimi, siinä tulee todeta opiskelijan nimi ja syntymäaika/henkilötunnus. Todistukseen tulee koulutuksen/opintokokonaisuuden nimi sekä opintoaika (päivämäärät). Koulutuksen laajuus määrittellään todistukseen tuntimääränä opetussuunnitelman mukaisesti huomioiden opiskelijan suoritukset. Mikäli oppilaitoksella on käytössä jokin muu yksikkö (opintoviikot, opintopisteet, osaamispisteet yms.) voi tämän halutessaan laittaa todistukseen/opintokorttiin. Kyseinen yksikkö tulee määrittellä suhteessa tunteihin. Mikäli opistolla on käytössä numeraalinen arviointimenettely vapaan sivistystyön linjalla, tulee arviointiasteikko kuvata todistuksessa. Todistus päivätään ja sen allekirjoittaa oppilaitoksen rehtori. Edellä kuvattu määrittely kansanopistolinjan suorittamisesta (OKM asetus 4/2013) tulee ilmetä todistuksesta. Todistuksessa tulee myös olla viittaus siitä että oppilaitos on vapaan sivistystyön lain 632/1998 2§ tarkoittama oppilaitos. Kansanopistotodistuksessa oppilaitos voi halutessaan tuoda esille opiston erityispiirteisiin liittyviä asiakokonaisuuksia.

Todistukseen liitteeksi tulee opintokortti (opintorekisteriote). Opintokortista tulee ilmetä kansanopistokoulutuksen sisältö ja tuntimäärä opetussuunnitelman mukaisesti opiskelijan suoritteita vastaavaksi sekä mahdollisesti oppilaitoksessa käytössä oleva muu yksikkö. Opintokortissa olisi hyvä olla kohta, jossa oppilaan oma arvio tai oppilaan ja opettajan yhteisarvio kansanopistovuoden vaikuttavuudesta ilmenee. Todistuksen liitteeksi voi myös lisätä kuvauksen koulutuksesta, muut erillistodistukset (kuten esim. hygieniapassi, ensiapukortti yms) sekä opiston omat liitteet.

Opintonsa keskeyttäneellä opiskelijalla on oikeus saada suoritetuista opinnoista osallistumistodistus, josta ilmenee opiskelijan suorittamat opinnot. Osallistumistodistuksen tulee olla sellainen, että opiskelija voi sen pohjalta todentaa opiskelemansa kokonaisuudet ja osaamisen.

Lue lisää:

Asetus vapaasta sivistystyöstä [1998/805](#)

Asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa peruskoulutuksessa [OKM 4/2013](#)

Laki vapaasta sivistystyöstä [632/1998](#)

Todistusmalli/-pohja 1

Oppilaitoksen ylläpitäjä

Opiston nimi

KANSANOPISTOTODISTUS

Etunimi Sukunimi

syntymäaika/henkilötunnus

Linjan nimi/Opintokokonaisuuden nimi

Opintoaika xx.xx.xxxx - xx.xx.xxxx

(Koulutuksen laajuus tuntimääränä sekä opiston käyttämässä yksikössä)

(Mahdollinen arviointi)

päivämäärä

allekirjoitus ja nimenselvennys

rehtori

linjavastaava

Kansanopistotodistus voidaan antaa vähintään 28 opiskelijaviikon laajuisen kansanopistolinjan suorittamisesta sen opetussuunnitelman mukaisesti. (OKM asetus 4/2013).

Arviointiasteikko (mikäli numeraalista sanallista/arviointia on käytetty)

xx opisto on x:n ylläpitämä ja vapaan sivistystyön lain 632/1998 2§ tarkoittama oppilaitos.

Liitteet: opintokortti, kuvaus koulutuksesta ja muut erillistodistukset, opiston omat liitteet.

Betygs-/Intygsmodel/-botten 1

Folkhögskolans upprätthållare

Folkhögskolans namn

FOLKHÖGSKOLINTYG(-BETYG)

Förnamn Efternamn

födelsetid/personbeteckning

Linjens namn/Studiehelhetens namn

Studietid xx.xx.xxxx - xx.xx.xxxx

(utbildningens omfattning i timmar och i annan enhet som är i användning på folkhögskolan)

(möjlig bedömning)

datum

underskrift och namnförtydligan

rektor

linjeansvarig

Folkhögskoleintyget/-betyget kan ges för genomföda studier på folkhögskolelinje vars omfattning är minst 28 studerandeveckor och den är utförd enligt dess läroplan. (OKM asetus 4/2013).

Bedömningsskala (ifall att siffer-/verbalbedömning har använts)

xx upprätthåller XX folkhögskolan, som är en läroanstalt som avses i lagen för fritt bildningsarbete 632/1998 2§.

Bilagor: studiekort, beskrivning på utbildningen, andra fristående intyg/betyg, folkhögskolans egna bilagor

Esimerkkitodistus

Oppilaitoksen ylläpitäjä

Esimerkki kansanopisto

KANSANOPISTOTODISTUS

Maija Meikäläinen

123456-7890

Musiikkiyhtyeinjä

Opintoaika 2.9.2013 - 23.5.2014

Koulutuksen laajuus 825 tuntia, 33 opiskelijaviikkoa

Yhtyeen perustaminen ja keikkailu	150 tuntia/6 ov	hyväksytty
Musiikin teko ja äänityö	225 tuntia/9 ov	hyväksytty
Produktiotuotanto	225 tuntia/9 ov	hyväksytty
Promootioprojekti	150 tuntia/6 ov	hyväksytty
Ohjaus	75 tuntia/3 ov	hyväksytty

23.5.2014

allekirjoitus
nimenselvennys
rehtori

allekirjoitus
nimenselvennys
linjavastaava

Kansanopistotodistus voidaan antaa vähintään 28 opiskelijaviikon laajuisen kansanopistolinjan suorittamisesta sen opetussuunnitelman mukaisesti (OKM asetus 4/2013).

Esimerkki kansanopisto on x:n ylläpitämä ja vapaan sivistystyön lain 632/1998 2§ tarkoittama oppilaitos.

Liitteet: opintokortti

Meikäläinen Maija
123456-7890

2.9.2013–23.5.2014

Osaamiskokonaisuudet/opintojaksot	Laajuus	Arviointi	Arviointi osaamisesta*
Yhtyeen perustaminen ja keikkailu	150 tuntia/6 ov		
Yhtyeen perustaminen	25 tuntia/1,0 ov	hyv.	
Yhtyeessä soittamisen perusteet	75 tuntia/3,0 ov	hyv.	
Laulaminen ja esiintyminen	12 tuntia/0,5 ov	hyv.	
Yhtyepromootion perusteet	13 tuntia/0,5 ov	hyv.	
Tapahtumatekniikan perusteet	12 tuntia/0,5 ov	hyv.	
Musiikin esitys	13 tuntia/0,5 ov	hyv.	
Musiikin teko ja äänityö	225 tuntia/9 ov		
Popteoria ja -historia	50 tuntia/2 ov	hyv.	
Musiikin teon perusteet	50 tuntia/2 ov	hyv.	
Ääni- ja studiotyö	100 tuntia/4 ov	hyv.	
Musiikin teko	25 tuntia/1 ov	hyv.	
Produktiotuotanto	225 tuntia/9 ov		
Tapahtumatekniikka	25 tuntia/1 ov	hyv.	
Musiikin esitys	25 tuntia/1 ov	hyv.	
Poptieto	50 tuntia/2 ov	hyv.	
Tapahtuman toteutus	125 tuntia/5 ov	hyv.	
Promootioprojekti	150 tuntia/6 ov		
Yhtyeen promootio ja imago	12 tuntia/0,5	hyv.	
Musiikkibisnes	13 tuntia/0,5	hyv.	
Musiikin teko	25 tuntia/1 ov	hyv.	
Lopputyö	100 tuntia/4	hyv.	
Ohjaus	75 tuntia/3 ov		
Oman soittimen harjoittelu ohjatusti	50 tuntia/2 ov	hyv.	
Opinto-ohjaus	25 tuntia/1 ov	hyv.	

Arviointi lukuvuodesta

Maija Meikäläinen on aktiivisesti osallistunut ja hankkinut hyvät jatko-opintovalmiudet opetussuunnitelman mukaisesti. Hän on myös toiminut oppilaskunnan puheenjohtajana kuluneen lukuvuoden aikana.

Arviointiasteikko esimerkkiopistossa: hyväksytty (hyv.) ja hylätty (hyl.)

*Arviointi osaamisesta pohjautuu opiskelijan kanssa käytyihin HOPS-keskusteluihin, opiskelijan omien tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen sekä aikaisemman osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen

Esimerkkipaikkakunta, 23.5.2014

linjasta vastaava opettaja

LIITE I

Eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten (European Qualifications Framework, EQF) tasojen kuvaukset

Kukin kahdeksasta tasosta on määritelty kuvailemalla oppimistulokset, jotka olennaisesti liittyvät kyseisen tason tutkintoihin missä tahansa tutkintojärjestelmässä.	TIEDOT → EQF:ssä tiedot voivat olla teoria- ja/faktatietoja	TAIDOT → EQF:ssä taidot kuvataan kognitiivisina (loogisen, intuitiivisen ja luovan ajattelun käyttö) ja käytäntöön liittyvinä (kätevyys ja menetelmien, materiaalien, työkalujen ja -välineiden käyttö).	PÄTEVYYS → EQF:ssä pätevyys kuvataan vastuun ja itsenäisyyden perusteella.
Tason 1 olennaiset oppimistulokset ovat	→ yleistiedot	→ yksinkertaisten tehtävien suorittamiseksi vaadittavat perustaidot	→ työskentely tai opiskelu selkeässä toimintaympäristössä suoran valvonnan alaisena
Tason 2 olennaiset oppimistulokset ovat	→ työ- tai opintoalan perustiedot	→ kognitiiviset ja käytännön perustaidot, joita vaaditaan asiaan liittyvän informaation hyödyntämiseen tehtävien suorittamiseksi ja rutiininomaisten ongelmien ratkaisemiseksi käyttäen yksinkertaisia sääntöjä ja työkaluja	→ jonkin verran itsenäisyyttä vaativa valvottu työskentely tai opiskelu
Tason 3 olennaiset oppimistulokset ovat	→ tiedot työ- tai opintoalan faktoista, periaatteista, prosesseista ja yleisistä käsitteistä	→ tietyt kognitiiviset ja käytännön taidot, joita vaaditaan tehtävien suorittamiseen ja ongelmien ratkaisemiseen valitsemalla ja soveltamalla perusmenetelmiä, -työkaluja, materiaaleja ja -informaatiota	→ vastuun ottaminen työhön tai opintoihin liittyvien tehtävien suorittamisesta → oman toiminnan mukauttaminen olosuhteisiin ongelmien ratkaisemisessa
Tason 4 olennaiset oppimistulokset ovat	→ työ- tai opintoalan fakta- ja teorian tiedot laajoissa asiayhteyksissä	→ tietyt kognitiiviset ja käytännön taidot, joita vaaditaan tuottaessa ratkaisuja työ- tai opintoalan erityisongelmiin	→ itsenäinen työskentely noudattaen yleensä ennustettavien, mutta mahdollisesti muuttuvien työ- tai opintoympäristöjen suuntaviivoja → muiden suorittamien rutiinitehtävien valvonta, osittaisen vastuun ottaminen työhön tai opintoihin liittyvien toimien arvioinnista ja parantamisesta

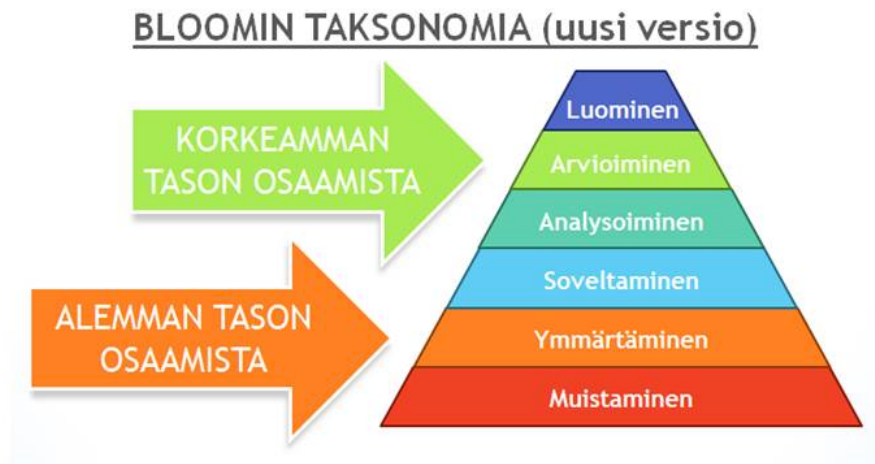
Tason 5 olennaiset oppimistulokset ovat	→ työ- tai opintoalan laaja-alaiset, erikoistuneet fakta- ja teoritiedot sekä kyseisten tietojen rajojen ymmärtäminen	→ laaja-alaiset kognitiiviset ja käytännön taidot, joita vaaditaan tuotettaessa luovia ratkaisuja abstrakteihin ongelmiin	→ johtaminen ja valvonta työn tai opintojen toimintaympäristöissä, jotka muuttuvat ennakoimattomasti oman ja muiden suoritusten tarkastelu ja kehittäminen
Tason 6 olennaiset oppimistulokset ovat	→ edistyneet työ- tai opintoalan tiedot, joihin liittyy teorioiden ja periaatteiden kriittinen ymmärtäminen	→ edistyneet taidot, jotka osoittavat asioiden hallintaa ja kykyä innovaatioihin ja joita vaaditaan erikoistuneella työ- tai opintoalalla monimutkaisten tai ennakoimattomien ongelmien ratkaisemiseen	→ monimutkaisten teknisten tai ammatillisten toimien tai hankkeiden johtaminen, vastuun ottaminen päätöksenteosta ennakoimattomissa työ- tai opintoympäristöissä → vastuun ottaminen yksittäisten henkilöiden ja ryhmien ammatillisen kehityksen hallinnasta
Tason 7 olennaiset oppimistulokset ovat	→ pitkälle erikoistuneet, osittain työ tai opintoalan huippuosaamista vastaavat tiedot, joita käytetään itsenäisen ajattelun ja/tai tutkimuksen perustana → alan ja eri alojen rajapintojen tietoihin liittyvien kysymysten kriittinen ymmärtäminen	→ erikoistuneet ongelmanratkaisutaidot, joita vaaditaan tutkimus- ja/tai innovaatiotoiminnassa uusien tietojen ja menettelyjen kehittämiseen ja eri alojen tietojen yhdistämiseen	→ monimutkaisten, ennakoimattomien ja uusia strategisia lähestymistapoja vaativien työ- tai opintoympäristöjen johtaminen ja muuttaminen → vastuun ottaminen ammattialan tietojen ja käytäntöjen kartuttamisesta ja/tai ryhmien strategisen toiminnan arvioinnista
Tason 8 olennaiset oppimistulokset ovat	→ tiedot, jotka sijoittuvat työ- tai opintoalan kaikkein edistyneimmälle tasolle ja alojen väliselle rajapinnalle	→ kaikkein edistyneimmät ja erikoistuneimmat taidot ja tekniikat, mukaan luettuina synteisien tekeminen ja arviointi, joita vaaditaan keskeisten ongelmien ratkaisemiseen tutkimus- ja/tai tai innovaatiotoiminnassa ja nykyisten tietojen tai ammattikäytäntöjen laajentamiseen ja uudelleenmäärittelyyn	→ näyttöä huomattavasta auktoriteetista, innovointikykyä, itsenäisyydestä, tieteellisestä ja ammatillisesta luotettavuudesta ja kestävästä sitoutumisesta uusien ideoiden tai prosessien kehittämiseen merkittävimmässä työ- tai opintoympäristöissä, tutkimustoiminta mukaan luettuna

Lähde: http://ec.europa.eu/education/pub/pdf/general/eqf/broch_fi.pdf

LIITE 2

Osaamisperustaisuus / EQF / NQF

➤ Bloomin taksonomia + verbit

<http://maot.fi/2013/10/>